

Pavao Mikić, Mirko Gojmerac: HRVATSKO-NJEMAČKI RELIGIJSKI RJEČNIK / RELIGIONSWORTERBUCH KROATISCH-DEUTSCH, Jastrebarsko, NAKLADA SLAP, 2011., str.692.

Ugledni znanstvenici prof.dr.sc. Pavao Mikić, redovni profesor u trajnom zvanju Sveučilišta u Zadru, i prof.dr.sc. Mirko Gojmerac, redovni profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, priredili su i objelodanili prvi »HRVATSKO-NJEMAČKI RELIGIJSKI RJEČNIK / RELIGIONSWORTERBUCH KROATISCH-DEUTSCH« (nakladnička kuća »Naklada Slap« iz Jastrebarskog) u volumenu od 692. stranice tvrdo ukoričenog teksta formata A5. Uz čestitke autorima na publiciranju ovog velikog znanstvenog i leksikografskog poduhvata, na hrvatskim i njemačkim znanstvenim jezikoslovnim i prevodilačkim prostorima, treba istaknuti kako se radi o autorima djela koji su vrhunski hrvatski znanstvenici u području prevoditeljstva i germanistike. Prof.dr.sc. Pavao Mikić je dugogodišnji profesor na Odjelu za germanistiku Sveučilišta u Zadru. Studirao je teologiju, filozofiju i germanistiku u Sarajevu i Bonnu. Doktorat znanosti stekao je iz područja filologije na Rheinische Friedrich Wilhelms-Universität u Bonnu. Glavna područja njegova znanstvenog rada su germanistička lingvistika i leksikografija. Obnašao je brojne dužnosti i mentorstva na Sveučilištu u Zadru, od predstojnika katedre za njemački jezik, predstojnika Odjela za germanistiku do dekana Filozofskog fakulteta u Zadru.

Prof.dr.sc. Mirko Gojmerac je dugogodišnji redoviti profesor na Odsjeku za germanistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Studirao je germanistiku i sociologiju na Sveučilištu u Zagrebu i na Westfälische-Universität u Munsteru. Doktorat znanosti stekao je u području filologije na Sveučilištu u Zagrebu. Glavna područja njegova znanstvenog rada jesu germanistička lingvistika i teorija prevođenja. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu utemeljio je Katedru za teoriju prevođenja njemačkog jezika. Obnašao je brojne dužnosti na Sveučilištu u Zagrebu, od predstojnika katedre za njemački jezik do Katedre za teoriju prevođenja, pročelnika odsjeka za germanistiku do dekana Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Impresivne autorske biografije i bibliografije, same po sebi, govore o sustavnom autorskom znanstvenom pristupu u izradi ovog religijskog rječnika. Uz prof.dr.sc. Krunoslava Matešića, glavnog urednika ovog rječnika, rad su

lektorirali ugledni lektori Žarko Taraš i Anna Margarete Mikić. Stručni recenzenti ovog znanstvenog djela su ugledni znanstvenici prof.dr.sc. Stjepan Baloban, prof.dr.sc. Ivo Pranjković, prof.dr.sc.Fuad Sedić, prof.dr.sc.Dijana Vican i prof.dr.sc.Stanko Žepić.

U strukturalno-sadržajnom smislu Hrvatsko-njemački religijski rječnik, uglednih znanstvenika i sveučilišnih profesora (prof.dr.sc. Pavao Mikić i prof.dr.s.Mirko Gojmerac) priređen je u tri zasebne tematske cjeline,

(1) Predgovor / Vorwort; (2) Popis knjiga pomoćnica – Konsultierte Literatur; i (3) Rječnički sadržaj (od A do Ž) u volumenu od 687. stranica pisanog teksta formata A5.

Svaki novo koncipirani suvremeno strukturirani rječnik, pa tako i ovaj »Hrvatsko-njemački religijski rječnik«, predstavlja (su)autorski pogled na vjerske slobode i religijski svijet različitosti u kojem živimo. Od vremena postavljene »Einsteinove zakonitosti o teoriji relativnosti« znakovito se promijenio čovjekov nadzor o svijetu, religiji, vjeri, vjerovanju i vjerskim slobodama. Tim činom pao je čovjekov koncept vjerovanja u newtonovski svijet stabilizirane harmonije vjerovanja u prostor i vrijeme. Taj novi relativistički pogled na svijet, religiju, vjeru, vjerovanje i život se tijekom proteklih 100 godina u svim oblicima znanstvenog promišljanja, a posebno u religijskom djelovanju, u pogledu vjerskih sloboda i komunikacijskog povjerenja među narodima totalno promijenio. Relativistički pogled na svijet promijenio je svijest o religiji, vjerskim slobodama, vjeri i vjerovanju među ljudima i narodima. Tako se religijsko vjerovanje transformiralo u odnos građanskog povjerenja koje dovodi do novih jezičnih i komunikativnih odnosa koje analogno promišljaju i otvaraju nove horizonte religijskog povjerenja među narodima. Razvidno je da se iz temelja promijenio koncept religijskog vjerovanja koji se transformirao u religijsku metafizičku filozofiju, koja se počela orijentirati na vjerovanje u jednu jedinstvenu svemirsku supstancu, na kojoj se može svesti sav opstojni novi religijski svijet. Nova religijska filozofija je vjerovanje u znanost, povjerenje u druge, u novu dinamičku i antropološku sliku svijeta i svemira koja će otvoriti novu viziju religijskih sloboda i vjerovanja u komunikacijsko povjerenje među narodima. (Su)autori ovog izvrsno priređenog rječnika naslovljenog »Hrvatsko-njemački religijski rječnik« u predgovoru ovog publicističkog djela ukazuju da ovaj

religijski rječnik (s religijskog, antropološkog i filozofsko komunikacijskog aspekta) nije teološka knjiga, koja tumači samo religijske sadržaje, i zbog toga ona i ne treba odobrenje za publiciranje od strane službene Crkve. (Su)autori naglašavaju da rječnik nisu radili radi novca, jer ako je u životu novac sve, a što je onda ništa? Postavljaju retoričko uvodno znanstveno, jezično i prevoditeljsko pitanje: »Kome treba ovakav rječnik?«. Možemo odmah odgovoriti da priređeni dvojezični (hrvatsko-njemački) rječnik treba svim jezikoslovcima, prevoditeljima i suvremenim teoretičarima religije i vjerskih sloboda te on, kao takav, predstavlja novi pogled na religiju i svijet u kojem živimo. (Su)autori u predgovoru ovog djela polaze od novog svjetonazora, o svijetu (Weltanschauung), koji se počeo transformirati u novu konstitutivnu koncepciju religije i vjerovanja u novi komunikativni prostor i vrijeme. Od tada stabilan i takoreći vječan način religije, vjerovanja i vjere, se naglo promijenio. Tim novim konceptom vjere mijenja se čovjekovo vjerovanje u newtonovski svijet stabilizirane harmonije vjerovanja u prostor i vrijeme. Novi relativistički pogled na svijet je totalno promijenio religijsku svijest o religiji, vjerskim slobodama, vjeri i vjerovanju među ljudima i narodima. Religija, znanost i umjetnost mijenjaju okvire svog epistemološkog razvoja i promišljanja novih znanstvenih religijskih teorija. Tako se vjerovanje transformiralo u odnos građanskog povjerenja koje otvara nove horizonte vjerovanja i povjerenja među narodima s različitom religijskom pripadnošću. U procesu jezične komunikacije (su)autori rječnika, s aspekta jezičnog i prevoditeljskog stanovišta (religijsko razumijevanje), ukazuju u radu na otvorena i sistematizirana rječnička pitanja, kao što su: (1) Stvaranje dijaloške otvorenosti; (2) Proširenje religijske pismenosti; (3) Pomoć pri prevođenju; (4) Proširivanje jezičnog znanja; (5) Izbor natuknica; (6) Ustrojstvo natuknica rječnika; (6) Kratice; i (7) Literatura. Iz samog (su)autorskog predgovora je razvidno da ovaj rječnik, svim prevoditeljima, znanstvenicima, sveučilišnim djelatnicima, studentima i drugim čitateljima, pomaže da shvate prevoditeljstvo (prevođenje i tumačenje) u kontekstu dvojezično priređenog religijskog rječnika. (Su)autori ovog rječnika afirmiraju „Opću deklaraciju o pravima čovjeka«, koja govori da se sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i svojim pravima (čl.1.). Svakom čovjeku su dostupna sva prava i slobode...(…) kao što su, rasa, boja, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, narodnost ili društveno porijeklo, imovina, rođenje ili drugi pravni položaj (čl.2.). Svatko ima pravo na slobodu

mišljenja i izražavanja (čl.4.) ...pa tako i prevoditeljstvo (prevoditelj i tumač). Za autore (Pavla Mikića i Mirka Gojmerca) ovaj hrvatsko-njemački rječnik je sustavni religijski pojmovnik o svim religijskim pitanjima u procesu dvojezične komunikacije (hrvatsko-njemački). Poznato je da se svaki religijski pojmovnik (rječnik) s aspekta pripadajuće religije i prihvaćene komunikacijske tradicije pojmovno vrlo teško mijenja. Religija se danas, iako je otporna na sve utjecaje sa strane, pod utjecajem društvenih promijena i novih informacijskih i komunikacijskih dostupnih tehnologija, postupno mijenja. Religija i duhovnost imaju nevidljiva komunikativna i jezična svojstva. Tako su religija i vjera čovjekovo nevidljivo poštivanje vječne moći onih u koje vjerujemo i koje po njihovim djelima prepoznajemo. Ovaj rječnik otkriva religijsku prevoditeljsku slobodu koja se stalno kreće iz entropije (prevodilački kaos) prema negentropiji (konačna prevodilačka uravnoteženost). Svaki je prevoditelj, kao stručnjak, pojmovno i strukturalno genomski, lingvistički, komunikativno i kulturološki determiniran. Iz tih razloga ovaj rječnik prevoditelju omogućuje pravilan i otvoren put prema svim religijskim pitanjima i pravilnom razumijevanju vjerskih sloboda. Novi »Hrvatsko-njemački religijski rječnik« pomaže suvremenim prevoditeljima u komunikološkom razumijevanju religijskih i duhovnih pojmova. Tolerancija i pojmovno razumijevanje religijskih poruka smanjuje možebitne prevoditeljske konflikte u komunikacijskom procesu prevođenja i tumačenja religijskih, vjerskih i duhovnih pojmova i sloboda. Iz uvodnog predgovora možemo zaključiti da prezentirani rječnik predstavlja novi oblik produljivanja jezičnog znanja, te, kao takav, postaje dragocjena pomoć pri prevođenju i tumačenju.

U »**Popisu knjiga pomoćnica**« nalazi se 108 relevantnih studijskih izvora (uglednih autora i nakladničkih kuća) koje pomažu korisnicima rječnika uvid u referentno izvorno studijsko gradivo koje su koristili (su)autori, kao izvorna djela, u pripremi ovog vrijednog znanstveno-publicističkog djela. Široko prezentirana i citirana lepeza izvorne studijske literature približava korisnicima rječnika, kao i svim čitateljima, znanstvenicima i prevoditeljima nove izvorne studijske spoznaje koje otvaraju mogućnosti za uspostavljanje novih umreženih znanstvenih mostova za međunarodno religijsko sporazumijevanje. Novi umreženi dvojezični uspostavljeni religijski mostovi (hrvatsko-njemački) omogućuju bolje razumijevanje religije, duhovnosti, vjerskih sloboda kao i nove komuni-

kacijske kompetencije koje su neophodne za sustavno jezično i prevoditeljsko razumijevanje religije.

Treći najvažniji vrijednosni dio rječnika je sadržajna i pojmovna rječnička struktura i analiza koja je naslovljena »Rječnički sadržaj (od A do Ž)« u volumenu od 687. stranica. Rječnik ne donosi samo značenje pojedinih religijskih riječi, već široko obuhvaća pojmovno područje religije, obrazlažući filozofski, lingvistički i komunikološki relevantne religijske pojmove i riječi na hrvatskom i njemačkom jeziku s izvornim epistemološkim opisom pojedinih značenja. Dvojezičnost ovog »Rječnika« predstavlja komunikološku i prevodilačku novost, u teoriji i praksi pisanja i publiciranja religijskih rječnika, koja je prvi put prezentirana na našim komunikacijskim i jezičnim prostorima. Sve riječi koje su sadržane u ovom rječniku su sustavno provedena komparativna pojmovna analiza tri velike religije (kršćanstvo, islam i židovstvo). Obradeni su i dodatni terminološki pojmovi koji spadaju u opću jezičnu građansku i prevodilačku kulturu. Metodološki sustavni autorski pristup u pripremi ovog djela također otvara nove religijske horizonte i nove komunikativne svjetove vjerovanja o religijskom čovjekovom identitetu koji postaje dostupan u novim svijetovima komuniciranja putem suvremenih prevodilačkih tehnologija. Nove prevodilačke tehnologije otvaraju ozbiljno pitanje izvornog religijskog identiteta i njegova utjecanja na suvremeni svijet jezične komunikacije. »Hrvatsko-njemački religijski rječnik«, u dvojezičnom pripremljenom obliku, ruši stare religijske pojmove i staru pojmovnu religijsku terminologiju te uspostavlja i gradi nove mostove religijske moralnosti, idejnosti, povjerenja i nove religijske tolerancije. Nova dvojezična rječnička komunikacija na hrvatskom i njemačkom jeziku, koja je nastala na ruševinama pojmovne religijske prošlosti, otvara nove umrežene mostove za ispravno religijsko razumijevanje, prevođenje i tumačenje religijskih pojmova u cilju ostvarivanja demokracije i vjerske tolerancije na svim razinama globalne, regionalne, nacionalne i lokalne religijske komunikacije. Razmišljajući o čovjeku kao komunikativnom (religijskom) biću Martin Heidegger, je odavno ustvrdio da „Nijedna epoha nije imala toliko raznolikosti znanja o čovjeku kao sadašnja. Nijedna epoha nije mogla tako brzo i lako da dođe do znanja kao naša. Ali nijedna epoha, kao naša, nije shvaćala tako malo što je čovjek (religijski čovjek). Nikada čovjek (religijski čovjek) nije bio toliko problematičan kao danas«. Akceptirajući misli M.Heideggera, možemo ustvrditi, da ovaj dvojezični

rječnik budi u svima nama nadanje, vjernost i jezično snalaženje u svakodnevici komunikativnog života i postaje pokretačka religijska (interkulturalna) komunikacijska snaga koja vodi prema općem dobru, toleranciji u svim mogućim religijskim interkulturalnim jezičnom različitostima među različitim narodima.

Iz svega iznesenog možemo **zaključiti** da je priređeni religijski rječnik opravdao sve postavljene (su)autorske istraživačke ciljeve koje su kroz dugogodišnji mukotrpan rad uložili u pripremu za publiciranje prvog dvojezičnog znanstvenog rječnika pod naslovom »Hrvatsko-njemački religijski rječnik«. Njegova dvojezičnost, pored znanstvene vrijednosti, ima visoku interkulturalnu, jezičnu, komunikacijsku i prevoditeljsku vrijednost. Rječnik predstavlja i znanstveno kritičko propitivanje utjecaja vjerskih sloboda na religijsku komunikaciju i povjerenje među narodima s aspekta upotrebe jezika u hrvatsko-njemačkom religijskom i znanstvenom diskursu. U radu je analizirana široka teorijska i prakseološka eksplikacija vjere, vjerovanja i vjerske tolerancije s aspekta građanskog utjecaja na komunikaciju i povjerenje među religijskim skupinama (kršćanstvo, islam i židovstvo). Religija, vjera i vjerovanje, ovim djelom, postaju naša svakodnevna zbilja, vizija i građanska komunikativna i prevoditeljska svakodnevna realnost. Religija, vjera i vjerovanje, ne odnosi se samo na religiozne građane, ona postaje svakodnevno čovjekovo svjedočenje o našim brojnim odlukama koje donosimo prema sebi, drugima, obitelji, narodima i državama u začaranom globalnom komunikativnom svijetu. Svaki čovjek iz tri navedene velike religije (kršćanstvo, islam i židovstvo), koristeći ovaj izvrstan rječnik u komunikaciji s drugima, institucionalizira svoju vjeru i svoje ponašanje u komuniciranju s drugima. Prezentirani dvojezični »Hrvatsko-njemački religijski rječnik« je izvrsna pomoć svim prevoditeljima i tumačima hrvatskog i njemačkog jezika. Dvojezični religijski rječnik, u mogućim religijskim komunikativnim građanskim preprekama (različitih religijskih pripadnosti), doprinosi razvoju naše svakodnevne građanske komunikativne tolerancije i povjerenju među narodima različitih religijskih pripadnosti. Možemo zaključiti da ovo izuzetno znanstveno djelo naših uglednih autora (Mikić i Gojmerac) postaje nova komunikativna dvojezična znanstvena paradigma (hrvatsko-njemački) koja se temelji na pretpostavci da je jezično (religijsko) komuniciranje oblik kooperativne komunikacijske interakcije u kojoj je uvijek latentno prisutan i proces ko-

munikativne jezične disjunkcije ili konjukcije (približavanja i udaljavanja različitih religijskih kultura).

Ovo znanstveno djelo slobodna sam preporučiti svim prevoditeljima i tumačima te drugim zainteresiranim znanstvenicima i sveučilišnim profesorima koji u širem ili užem smislu izučavaju jezičnu kulturu i hrvatsko-njemačku jezičnu interkulturalnu komunikaciju.

Primljeno: 2012 – 09 – 30

Doc.dr.sc.Vlasta Kučić
Sveučilište u Mariboru / Univerza v Mariboru
Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija

Gordana Dobrovac (priređila): JEZIK I KOGNITIVNA NEUROZNAKOST, KNJIGA STUDIJA, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Sveučilišni interdisciplinarni poslijediplomski doktorski studij, 2006., str.178.

Ugledno Sveučilište u Zagrebu priredilo je i publiciralo (Gordana Dobrovac, priredila) knjigu o poslijediplomskim doktorskim studijima (koncept interdisciplinarnih sveučilišnih studija) pod nazivom »**Jezič i kognitivna neuroznanost**« u nakladi Centra za poslijediplomski studij Sveučilišta u Zagrebu i Nacionalne zaklade za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvoj Republike Hrvatske.

U sadržajnom smislu je knjiga strukturirana u šest zasebnih tematskih sudijskih poglavlja: (1) Uvod; (2) Opći dio; (3) Opis programa; (4) Uvjeti izvođenja studija; (5) Ostale napomene; i (6) Kodovi predmeta s priložima: (a) Opis predmeta i/ili modula –prema godinama studija; (b) Nastavnici i suradnici koji će sudjelovati u izvođenju predmeta – prema abecednom redoslijedu; (c) Popis predavača i ustanova; (d) Popis predavača i naslovi predmeta; i (e) Adresar predavača.

Knjiga (studija) »Jezič i kognitivna neuroznanost u prvom uvodnom poglavlju donosi razloge za pokretanje ovakvog intrerdisciplinarnog dokorskog studija s aspekta Europske perspektive i postavljanja novih studijskih dokorskih disciplina. Razlozi za utemeljenje i pokretanje novih dokorskih studija se temelje na pretpostavci da je područje (vjerojatno predlađaći podrazumijevaju da se radi o znanstvenom polju a ne

znanstvenom području) kognitivne znanosti jedno od najpropulzivnijih znanstveno-istraživačkih područja u svijetu. Studija se poziva na dva desetljeća intezivnog razvoja kognitivnih znanosti u SAD-a kao i na desetogodišnjim znanstvenim iskustvima u Europi. Priređivači studije navode kako je danas nepobitna činjenica da je kognitivna neuroznanost interdisciplinarno znanstveno područje koje izgrađuje i promjenjuje nova znanja koja se mogu implementirati u drugim interdisciplinarnim znanstvenim disciplinama. Temeljni predmet istraživanja u kognitivnoj znanosti je za predlađaće mozak te razvoj novih metoda i tehnologija za promatranje moždane aktivnosti u području razvoja i primjene kognitivnih znanosti. S gledišta Hrvatske znanstvene i visoko školske perspektive studija se temelji na iskustvima Sveučilišnog interdisciplinarnog poslijediplomskog studija pod nazivom »Jezična komunikacija i kognitivna neuroznanost« koji je pkrenut 2003.godine, kao sveučilišni interdisciplinarni poslijediplomski studij Sveučilišta u Zagrebu. Uvodno studija ukazuje kako je studij nastao kao rezultat reformskih i zakonskog usklađivanja (Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju RH iz 2004.godine) prema kojem se visoko školstvo na hrvatskim sveučilištima mora uskladiti s načelima Bolonjskog procesa i novim proklamiranim znanstvenim inicijativama za pokretanjem novih interdisciplinarnih znanstvenih studija i projekata. Tako je i ovaj doktorski studij pod nazivom »Jezič i kognitivna neuroznanost« pokrenut u znanstvenom području interdisciplinarnе znanost a iz znanstvenog polja »kognitivne znanosti«.

U drugom poglavlju »Opći dio« je razvidno da je nositelj studija Centar za poslijediplomske studije Sveučilišta u Zagrebu s brojnim suradnim institucijama koje sudjeluju u pokretanju i zvođenju ovog dokorskog programa, i to: a) Sveučilište u Zagrebu (Filozofski fakultet, Prirodoslonо matematički fakultet, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Medicinski fakultet, Hrvatski institut za istraživanje mozga; b) Institut »Ruđer Bošković«, Institut za antropologiju, Institut za filozofiju; c) Sveučilište u Splitu (Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje; te ugledne međunarodne institucije: d) Sveučilišta i instituti iz Europe (Hungarian Academy of Science, Research Institute for Psychology; Technical University of Budapest, Department of Cognitive Science, Karl-Universität, Institut für Sprachwissenschaft, FC Donders Center for Cognitive Neuroscience, Institut »Jožef Stefan«); te ugledna